
УДК 82-311.6

Подолання соцреалістичного канону в повісті М.Вінграновського "Сіроманець"

Світлана Підпригора,
кандидат філологічних наук,
доцент кафедри української мови і літератури
Миколаївського національного
університету імені В.О. Сухомлинського

У статті розглядається специфіка авторського подолання соцреалістичного канону в повісті М.Вінграновського "Сіроманець". Твір тематично-образною двоплановістю, параболічністю, наявністю гротескних та пародійних елементів входить до масиву химерної прози, існування якої було викликом соцреалістичному канону, наслідком поступового позбавлення літератури соціальної та політичної заангажованості.

Ключові слова: соцреалістичний канон, алегорично-притчова структура, химерна проза, повість, "зоопсихологічний міфологізм".

Зникнення із мапи світу мегадержави Радянський Союз стало поштовхом як для західних, так і пострадянських науковців до інтелектуального осмислення радянського минулого, зосібна виокремлення специфіки радянської літератури та канону соціалістичного реалізму, а також дослідження художніх способів прямого/непрямого заперечення цього канону митцями. Літературознавці схилиються до думки, що соціалістичний реалізм, проголошений 1934 р. на Першому з'їзді радянських письменників "єдино правильним художнім напрямом", насправді художнім може вважатися лише умовно. Він є "мінус-стилем", оскільки базою творення визнавалися марксистсько-ленінські тези, визначальними ставали позаестетичні й позахудожні чинники: партійність, звільгаризована народність, пролетарський інтернаціоналізм [6, 423]. Радянський канон укладався відповідно до найсуперіших ідеологічних вимог, відмовлявся від здобутків минулого, однак послуговувався консервативними настановами класицизму, що відповідали тоталітарному режимові. За спостереженням В.Агеевої, "соцреалізм стояв на засадах зведення всіх стосунків, переживань, всього людського досвіду до простих бінарних схем" [1, 39], він був покликаний "одержавнити" читача, в доступній художній формі донести до малоосвіченого, примітивного, "простого" обивателя поведінкові формули радянської людини, котрі забезпечували функціонування політичного ладу "диктатури пролетаріату".

Очевидно, що ввести штучно канон неможливо, бо це суперечить закономірностям розвитку мистецтва [7, 42]. Талановиті письменники своїми творами постійно виламувалися із канону соціалістичного реалізму, цьому сприяло й ідеологічне послаблення в суспільному житті. Саме в 60-ті рр. XX ст. "хрущовська відлига" спричинила хвилю перетворень, завдяки яким сформувався феномен шістдесятництва. Література стала антропоцентричною, а психологізм — "тією стильовою тенденцією, яка дала змогу гуманізувати художній світ літератури, заново відкривши особистісний — екзистенційний — смисл людського буття, що супроводився ліричністю, певним філософізмом" [4, 145].

Микола Вінграновський належить до когорти митців-шістдесятників, які "разом зі своїми творчими перемогами й поразками зробили важку й необхідну роботу: вони розхитували й таки розхитали фундамент соцреалізму" [7, 44]. Митець увійшов до української літератури на початку 1960-х рр. як неординарний поет. Його ліричні збірки відзначалися свіжістю та вишуканістю форми, осмисленням призначення людини як частини природи, прагненням вселенської гармонії: "Атомні прелюди" (1962), "Сто поезій" (1967), "Поезії" (1971), "На срібнім березі" (1982), "Київ" (1982), "Губами теплими і оком золотим" (1984), "Цю жінку я люблю" (1990), "З обійманих тобою днів" (1993), "Любові, не прощавай!" (1997). Художні пошуки поета, ппотяг до творчої свободи не раз були приводом для звинувачення у формалізмі, що вважався чи не найстрашнішим гріхом радянського письменника. Майже одночасно з віршами з-під пера майстра виходять оповідання та повісті ("Первінка" (1971), "Сіроманець" (1975), "Літо на Десні" (1983), "Пересадка" (1984), "Манюня" (2003), "Козак Петро Мамалига" (1967), "Не дивись мені в спину" (1969), "Гусенятко" (1978), "Наш

батько" (1980), "Низенько зав'язана" (1985) і под.), написані в оригінальному поетичному стилі, який заграє всіма барвами в історичному романі "Северин Наливайко" (1992). Поява цього роману ствердила, що в особі М.Вінграновського "маємо не лише одного з найбільших українських поетів XX століття, а й прозаїка такого ж рівня" [11, 15].

Доробок М.Вінграновського не раз опинявся у фокусі наукових спостережень літературознавців. Вивченню спадщини М.Вінграновського присвячено монографію Т.Салиги "Микола Вінграновський", ряд статей (В.Базилевський, І.Дзюба, В.Моренець, Д.Кіт, Т.Пастух, Л.Талалай тощо), у Миколаївському національному університеті імені В.О.Сухомлинського до 70-ліття від дня народження видатного земляка видано збірник наукових праць (2007. — Вип. 14). Дослідники вирізняють у прозі М.Вінграновського ліричність, пантеїстичність, філософічність, звернення до міфологічного інтертексту, а також послуговування алегорично-параболічними структурами (ряд творів атрибууються як притчі-параболи). Завданням даної статті є конкретизувати авторський підхід до подолання канону соціалістичного реалізму в повісті Миколи Вінграновського "Сіроманець" з огляду на її притчеву побудову.

Прозу М.Вінграновського неможливо розглядати безвідносно до тих художніх тенденцій, які домінували в тогочасній літературі. Так, поява перших книжок шістдесятників викликала дискусії, молоді критики почали обстоювати засади "гуманістичного" соцреалізму з людським обличчям, у якому намагалися вирізнити три стильові течії: конкретно-реалістичну, лірико-романтичну, химерну [1, 30-31]. Погоджуємося з точкою зору В.Агеевої, що саме в химерній прозі відбувалося розмивання приписів соцреалізму. М.Вінграновський хоч і звертається до реалістичної конкретики у своїх оповіданнях та повістях, все ж таки йому ближча химерна одивнена стихія, яка дозволяє вразити читача парадоксами дійсності, відкрити прихований сенс і розширити межі буття. У прозі М.Вінграновського можна знайти характерні для химерних творів риси: "тематично-образна двоплановість, параболічність, використання умовно метафоричних, алегорично-притчевих форм ... Гротескність і пародіювання, карнавалізація і театралізація, бурлескно-трагедійні стильові елементи поєднані тут з історичними мотивами, філософськими аспектами" [2, 273]. Варто підкреслити, що в контексті зацікавлення умовними способами відображення реальності з'являються такі жанрові утворення, як роман-, повість-міф, -притча, -парабола. Починає йти мова про притчевість, завдяки якій виявляється "приховане у тексті, відбувається вихід на морально-етичну та філософську проблематику на високому рівні узагальнення" [5, 16]. Назвемо лише деяких письменників, котрі послуговуються притчевістю та притчевими конструкціями: А.Дімаров, В.Дрозд, В.Земляк, Р.Іванчук, В.Міняйло, Р.Федорів, В.Шевчук, Ю.Щербак, В.Яворівський. Серед когорти цих прозаїків гідне місце належить й М.Вінграновському, твори котрого відзначаються параболічністю, філософічністю, зокрема й повість "Сіроманець", що своєю алегорично-параболічною структурою нагадує притчу.

Екзистенційний план повісті порушує питання гармонійності стосунків людини і природи, вічного протистояння добра і зла, життя та смерті. Автор буде

* Докладний опис розвитку зарубіжної та вітчизняної советології подає В.Хархун (Див.: Хархун В. Тоталітарне-радянське-соцреалістичне в дискурсивних практиках гуманітаристики / В. Хархун // Слово і час. — 2010. — № 1.

головний конфлікт твору навколо дещо "казкової" дружби старого сліпого вовка Сіроманця та тринадцятирічного Сашка, який переймається долею звіра. Хлопчик без вагань рятує вовка з пастки, приводить його до офтальмологічної Одеської клініки, прагнучи відновити зір, щоб вовк знайшов дорогу в ті краї, де його люблять. Антитезно до образу Сашка змальовано зятятого мисливця Василя Чепіжного, мрією якого є зловити вовка.

Як і властиво літературній притчі, у творі наявна модельована ситуація морального експерименту, коли герой опиняється перед вибором, двоплановість (переплетення реального та умовного), образи-символи, що допомагають автору глибше розкрити проблематику, поглибити гуманістичну спрямованість. Щодо часопростору повісті, то, на відміну від ускладненого хронотопу притчі, він, на перший погляд, є гранично чітким та ясним, прозорим. Це зумовлено, на нашу думку, як особливостями авторської манери, так і орієнтацією на дитячу аудиторію. Однак наприкінці умовність дії посилюється за рахунок розширення меж часу та простору, піднімається до філософського узагальнення.

Події повісті в основному розгортаються у відкритому просторі лісу, степу, глинища, тобто у середовищі існування вовка, саме тут Сіроманець зустрічається з Сашком, Андрійком. Зрідка автор переносить дію до закритих приміщень — кузня Чепіжного, кімната Сашка, шкільний клас, лікарня. Причому їхніх детальних описів ми не зустрінемо, бо метою письменника є показати людину в природі, й це виходить на перший план. Описи ж стану природи повідомляють читачу художній час твору. У повісті присутні всі пори року, що наголошує на циклічній закономірності розвитку живого, неминучості перетікання життя в смерть. Природа олюднюється, все довкілля щедро наділяється почуттями. Наприклад: "Вечоріло. Сіре повітря між вечором і нічю текло собі яром до лісу <...> у дубині вечеряли дятли, наїдаючись, видно, на зиму <...> гойднувся листок на березі, наче подумав, падати йому сьогодні чи почекати краще до завтра" [3, 617], або ж "Сонний ліс тихо спав у таких, як і сам, сонних снігах" [3, 631]. Через такі пейзажні замальовки найповніше проявляється оригінальне поетичне світовідчуття М.Вінграновського.

Влітку дія завершується, проте фінал повісті претендує на позачасовість та позапросторовість. Природну смерть вовка автор переосмислює у трансцендентному вимірі: "Сірий степ з вовнистими хмарами над собою лежав у Сіроманця під лапами. "Ого-го" — сказав собі вовк, і почав ловити коників. Ловитися коникам не хотілося, і вони стрибали від зубів Сіроманця через Гіндукуш на Гімалаї... Тоді Сіроманець ліг на спину, підняв лапи, і на його лапи западав дощ, за дощем — сніг, аж до тих пір, коли на кожній його лапі не звили собі гніздечка сорокопуди. <...> З води сходило сіре сонце, на ньому сиділа рибка, і Сашко обнімав Сіроманця за шию "А ти думаєш, вовчику, як? Ти думаєш, що нам уже й кінець з тобою?..." [3, 651]. Як бачимо, кінець твору є відкритим. Прозаїк схиляє читача до думки, що в світі нічого безслідно не зникає, а видозмінюється, набуває іншої форми.

Варто зазначити, що на сюжетно-композиційну побудову прозових полотен М.Вінграновського справила вплив його активна режисерська та акторська діяльність. Л.В.Старовойт зазначає, що "кінематографічне начало часто виступає у Вінграновського на перший план: докладні описи з відтворенням

найдрібніших деталей чергуються з лаконічними повідомленнями, особлива емоційна розкриленість сприяє саморозгортанню подій" [9, 119]. Л.Г.Стороженко стверджує, що у прозі письменника відчутні такі кінематографічні якості, як монтажування, зорові ефекти, досконалий темпоритм [10]. Повість "Сіроманець" створена із ряду епізодів, серед яких умовно вирізняємо: невдале полювання Чепіжного на Сіроманця; знайомство Сашка з вовком; поїздка Чепіжного на базар за мисливською собакою; Чепіжний ловить Сіроманця, а Сашко його визволяє; життя Сіроманця на полігоні, знайомство з льотчиками, порятунок Андрійка; повернення вовка до Сашка; подорож Сашка з Сіроманцем до Одеси; втеча Сіроманця з міста, його смерть. Епізоди помережані місткими діалогами, спрямованими на розкриття ставлення радянських людей до вовка і загалом до природи. Впадає в око й відсутність авторського коментарю, митець не робить морально-дидактичного висновку, а залишає читачеві право на власну думку. Отже, свідомо орієнтація письменника на кінематографічні прийоми дає підстави вбачати в творові окрім притчевої наповненості ще й риси кіноповісті.

Модельовання автором персонажного світу повісті також підсилює націленість твору на параболічність. Кожен персонаж співвідноситься з певним ідеологічним концептом, позитивною чи негативною програмою дій. Герої твору постають як статичні персонажі, кожен з них ілюструє конкретну лінію поведінки. У центрі перебуває Сіроманець — "найстаріший вовк у світі". Він є носієм гуманності, мудрості на протигагу людям, що хочуть його вполювати. Вовк думає, говорить, співає, усміхається, плаче, йому сняться сні. М.Вінграновський намагається передати сприйняття світу через фокус звіра, проникнути у його внутрішні переживання: "він любив як цвітуть будяки, їхні малинові голови під ластівками навпроти хмар нагадували вовкові рясну велику кров, і він, засинаючи, медово позіхав" [3, 612], "Так ще він не завивав ніколи. Все своє життя він завивав з голоду або з горя. Тепер в його завиванні була надія і радість" [3, 639]. Маємо приклад "зоопсихологічного міфологізму" автора, тобто його "вміння показати і текстуалізувати глибокий аналіз психології звіра" [8, 12]. Вовк чи не єдиний серед образів твору здобувається на опис зовнішнього вигляду: "високий, широкогрудий, з великими димчастими незрячими очима" [3, 643]. За словами Чепіжного, вовк схожий на казкового монстра: "Зуби не зуби, а метрові кілки затесані, язичище горить, як черинь, і пахне від нього кров'ю" [3, 614]. Жажливий зоровий образ нівелюється, коли мисливець говорить, що вовк "сідає на березі, обмотується хвостом і починає, ви вірите, співати "Закувала та сива зозуля" [3, 615]. Не випадковим видається і те, що при першому знайомстві з Сіроманцем Сашко сприймає його за теля. Вовк — хижак, проте водночас він є беззахисною жертвою. На початку твору згадується, що Сіроманець був ватажком зграї, а на старість залишився один, і "снівся йому щоночі єдиний сон: срібні очі постріляних вовченят, постріляні вовчиці з білими зубами у землю, і снівся він собі сам" [3, 612]. Здавалося б, помста має рухати вчинками скривдженого звіра, але ж ні — він підпорядковується закону природи, за яким перемагає сильніший. Жодного злого вчинку вовк не робить по відношенню до людей: знаходить Сашкові портфель, рятує під час снігової бурі Андрійка, не калічить Чепіжного.

Харчується Сіроманець, як і належить хижакові, тваринами. Будучи "санітаром" лісу, він полює за хворими, слабкими: "Останнім потелющився в снігу підсвинок: тягнув задню, видно хвору, ногу, заборсався, та було пізно. Сіроманець збив його на бік і вчепився зубами" [3, 623]. Через показ знищення популяції вовків письменник непрямо вказує на руйнування лісо-степової екосистеми, порушує екологічну проблематику. Голова колгоспу звертається до Чепіжного: "Що нам робити з дикими кабанами! Розплодилось їх, як не знати чого, картоплю в полях риють, а що з кукурудзою вони роблять? А лосі сосняки нівечать! А вашому Товариству очі муляє Сіроманець!" [3, 621] Однак сам голова, який уособлює державну владу в селі, не бачить, що причина — в зникненні вовків.

Художньо вимальовуючи постаті людей, автор обходить портретні описи, лише інколи акцентує на окремих деталях. Показовими для розкриття характерів персонажів стають вчинки та думки, висловлені у розмовах. Образи людей у повісті можна згрупувати за ставленням до вовка. З симпатією письменник зображує тих, хто прихильний до звіра, насамперед Сашка та Андрійка. Сашко — син голови колгоспу, який в майбутньому бачить себе лісником. Він гостро відчуває несправедливість, як настанову до дії сприймає слова вчительки — оберігати не тільки воду, повітря й ліс, а й звірів. Сашко без вагань рятує вовка. Постійно співпереживає йому, ставлячи перед собою питання, що б він робив, якби був вовком. Світовідчуття хлопчика та Сіроманця накладаються, адже в своїх вчинках вони керуються душевними порухами, спрямованими на допомогу, захист. Недарма у творі є епізод, коли Чепіжний, полюючи за вовком, сприймає Сашка за Сіроманця.

Через образ Сашка автор проектує відновлення молодим поколінням втраченого зв'язку з природою. Наголошуючи на тому, що гуманістичний потенціал Сашка не винятковий, а властивий всім дітям, письменник вводить до сюжетної канви твору Галю Грушецьку та Андрія Ляха. Галя допомагає Сашкові готуватися до подорожі до Одеси — пришиває пасок для повідка, готує продукти на дорогу. Андрій Лях, як і Сашко, не має страху перед вовком, на застереження батька бути обережним він відповідає: "тату, ти не знаєш вовків" [3, 639]. Для нього вовк стає справжнім другом і навіть під час снігової бурі рятує від смерті.

Проте для того, щоб молодь не втратила віри в добро, любові до природи, потрібно змінитися суспільству. Сашко із юнацьким максималізмом прагне допомогти вовкові й робить все залежне від нього — влаштовується працювати в колгосп, щоб заробити Сіроманцеві на їжу, приводить вовка до Одеської лікарні імені Філатова. Дискусійним залишається питання, чи змогли б батько та мати Сашка жити з вовком (хлопець так і не запитав їх про це), чи допомогли б сліпому вовкові лікарі (Сіроманець, не дочекавшись Сашка, втік із міста). Зрозуміти й адекватно оцінити вчинки Сашка може та спільнота, де природа є цінністю, а в радянському суспільстві десятиліття проходили під гаслами боротьби з природою та перемогою над нею.

Антагоністичним ставленням до довкілля вирізняється в повісті Василь Чепіжний. Уявлення читача про його зовнішність складається за рахунок художньої деталі — автор акцентує на очах, які, як відомо, є дзеркалом душі: "одноокий", "сіпалося око", "блиснув своїм огненим оком на вовкове мотузязчя". Видається, що він бачить світ однобоко, лише матеріальну сторо-

ну, а духовну обходить. Індивідуалізує автор і мову цього персонажа. Він не цурається суржику та російських зворотів, що не характеризує його з гарного боку: "Сказав: привіт, свободная стіхія" [3, 643], "Пламенний привіт від Сіроманця! Як нащот росту вгору?" [3, 643].

Гротескно-пародійна авторська оцінка супроводжує образ з перших сторінок повісті. Чепіжний постійно потрапляє в кумедні ситуації, прагнучи зловити вовка: Сіроманець заганяє його в озеро, втікає із кузні, а кореспонденти встигають сфотографувати момент, коли вовк перестрибує через мисливця-невдачу. Не щастить Чепіжному й із мисливськими собаками — кривоногий Геракл всього боїться, йому гуси "всі брови повискубували"; Вовкодавиха привела цуценят, схожих на Геракла ("карлики, пшоно"), які "забилися в куток клітки і тремтіли хвостиками на знак протесту за такі приниження" [3, 641].

Комічний ефект в зображенні образу Чепіжного досягається повторюваною ним аргументацією своєї ненависті до вовка — той "з'їв козу на Восьме березня", а своє дарувати "за так" він не звик [3, 641]. Точна вказівка дати вказує на дріб'язковість та злопам'ятність цієї людини. Пародією на промови чиновників видається інтерв'ю Чепіжного для газети. Впадає в очі порожня пафосність, гіперболізованість, відірваність від правди: "Зловлений <...> останній у нашому районі, а незабаром і в світі вовк Сіроманець. <...> тепер ми і наші кози з кіньми можуть бути спокійними. Вовк Сіроманець ще під час свого дитинства був лютим звіром, він водив тьму-тьмуццу зграй, перевів сотні тисяч нашого поголів'я, а в останні часи почав підкрадатися до наших посівів, толович, припустімо, ячмені і пшеницю..." [3, 627]. Вживання як однорідних членів речення слів "ми" і "наші кози з кіньми" створює комічне враження, адже тоді за логікою ви-слову впливає, що людей Чепіжний асоціює з домашніми тваринами. Перебільшення завданої вовком шкоди аж надто очевидне й придумане мовцем, про це говорить і використання слова "припустімо". Вправляючись у красномовстві, мисливець зазначає: "Всіх його, Сіроманчиних, ще не вловлених товаришів, чекає нерадівне майбутнє як на наших земних материках, так і на інших планетах!" [3, 627]. Масштаби задумів вражають, градація його мрій безсумнівна — винищення вовків у одному районі, світі, на інших планетах. Його плани видаються смішними, проте їх можна вжахнутися. Автор пропонує читачеві замислитися, що ж буде із природою, коли більшість людей підтримають позицію Чепіжного.

Отже, Чепіжний, на наш погляд, втілює в життя радянську програму "підкорення природи", що нічого корисного не приносить суспільству та навколишньому середовищу, є носієм негативного концепту, направлено на руйнування світобудови.

Ще одна група персонажів у повісті займають відсторонену позицію, хоча й є своєрідними репрезентантами державної точки зору на проблему стосунків природи та людини — голова колгоспу Олександр Степанович, батько Сашка, та вчителька Надія Петрівна. Голова колгоспу надзвичайно зайнятий справами "як не вдома, то в конторі, як не в конторі, то на фермі, як не там, то в полі" [632]. Проте він не наважується вирішувати якісь питання поза колгоспом. Коли Сашко просить його заступитися за вовка, то мати, випереджаючи батька, говорить: "Він не колгоспівський, і тато за нього не відповідає" [616]. Батько ж сподівається, що все

поверне на краще і без його втручання: "не знайдуть вони Сіроманця, синочку. Сіроманець найхитріший вовк у світі" [616]. У Олександра Степановича була можливість двічі стати на захист Сіроманця (заборонити Чепіжному готувати засідку на вовка; акцентувати, що дикі кабани розплодилися, бо знищена вся вовча зграя), проте він цього не зробив. У характері Сашкового батька, незважаючи на гарні організаційні якості (колгосп — найкращий в районі), здається, виявляється та риса українців, про яку з гумором говорив О.Вишня, — "Якось то воно буде". Надія Петрівна, на відміну від Сашкового батька, усвідомлює потребу оберігати природу, вона вчить цього учнів, зокрема й Сашка. Однак діти мають самі вирішити, як треба допомагати природі, бо вчитель говорить загальними фразами, а не конкретизує шляхи втілення в життя природозберігаючої програми. Запитуючи Сашка, чи правда, що втік Сіроманець, і отримавши позитивну відповідь, вона починає перевіряти знання учнів, а потім застерігає хлопчика від прогулянок у лісі. Вчителька, тверезо осмислюючи ситуацію, на боці тих, хто полює за Сіроманцем, бачить у ньому небезпеку для хлопчика і не здатна перейнятися долею самотнього гнаного, беззахисного звіра.

Отже, повість М.Вінграновського "Сіроманець" тематично-образною двоплановістю, параболічністю, наявністю гротескних та пародійних елементів входить до масиви химерної прози, існування якої вже було викликом соцреалістичному канонові, наслідком поступового позбавлення літератури соціальної та політичної заангажованості. Звернувшись до "зоопсихологічного міфологізму", казковості, акцентувавши психологічний конфлікт, письменник майстерно зумів поставити питання універсального екзистенційного характеру, багатогранно показати стосунки людини і природи. Алгоритично-притчева структура твору поглиблює морально-етичну проблематику, підвищує рівень філософського узагальнення. Орієнтація автора на кінематографічні прийоми відтворення дійсності (монтажність, нанизання епізодів, відсутність авторських коментарів, місткі діалоги) дає підстави атрибуувати твір і до жанру кіноповісті. У творі спостерігаються ситуація морального експерименту, зміна конкретного часопростору розгортання дії на позачасопросторовий вимір, схематичність персонажів, які завжди є носіями позитивного чи негативного ідеологічного концепту. Виокремлюючи персонажів за ставленням до вовка, автор безпосередньо на боці тих, хто намагається допомогти звірові. Мисливця ж Чепіжного змальовано комічно, в гротескно-пародійному тоні. Окрема група персонажів (голова колгоспу, вчителька) вирізняється нейтральною позицією в оцінці стосунків людини і вовка. Проте вони й дають мовчазну згоду на гоніння і знищення звіра. Через ці образи непрямо про-

ступає державна екологічна політика — декларація захисту навколишнього середовища та відсутність реальних дій для його порятунку. Зважаючи на те, що повість була написана 1975 р., автор виявив неабияку спостережливість та сміливість, інакомовно вказав на екологічну небезпеку, безсторонню позицію представників влади на місцях. Гуманістичний потенціал твору направлений на молоде покоління, за яким автор вбачає відновлення зв'язку з природою, побудову нового суспільства, орієнтованого на духовність.

Література

1. Агеева В. Апологія модерну : обрис ХХ віку : статті та есеї / Віра Агеева. — К. : Грані-Т, 2011. — 408 с.
2. Будний В. Порівняльне літературознавство : підручник / В. Будний, М. Ільницький. — К.: ВД "Києво-Могилянська академія", 2008. — 430 с.
3. Вінграновський М.С. Сіроманець : повість / Микола Вінграновський // Вінграновський М.С. Вибрані твори / передм. Л. М.Талалая. — К. : Дніпро, 2004. — С. 612—652.
4. Гурбанська А. І. Українська повість 60—80-х років ХХ ст.: проблеми жанру, генетичні джерела та художні доміанти [Електронний ресурс] / А. І. Гурбанська. — Режим доступу: http://docs.google.com/viewer?a=v&q=cache:onqkBV7rEolAJ:www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/Nz/Fil/2009_85/statty/15.pdf
5. Колодій О. І. Притча і притчевість в українській прозі 70 — 80-х років ХХ ст.: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.01.06 "Теорія літератури" / О. І. Колодій. — К., 2000. — 16 с.
6. Літературознавча енциклопедія : у двох томах / авт.-уклад. Ю. І. Ковалів. — К. : Академія, 2007. — Т. 2. — 624 с.
7. Мазепа Н. Коли і як "загинув" соціалістичний реалізм / Наталія Мазепа // Слово і час. — 2010. — № 8. — С. 42—46.
8. Собчук Л. В. Проза Миколи Вінграновського і проблеми художньої майстерності: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: спец. 10.01.06 "Теорія літератури" / Л.В.Собчук. — Тернопіль, 2007. — 19 с.
9. Старовойт Л. В. Своєрідність художнього стилю "дитячої прози" Миколи Вінграновського / Л. В. Старовойт // Науковий вісник Миколаївського державного університету імені В.О.Сухомлинського : зб. наук. пр. — Миколаїв : МДУ, 2007. — Вип. 14. — С. 117—122.
10. Стороженко Л.Г. Художні особливості повістярської спадщини М.Вінграновського [Електронний ресурс] / Л. Г. Стороженко // Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія : Філологія. — Харків : ХНУ, 2001. — № 936. — Вип. 61. — Режим доступу до журн.: http://nbuv.gov.ua/portal/natural/VKhNU/Filol/2011_936/index.html
11. Талалай Л. Передчуття любові і добра / Леонід Талалай // Вінграновський М.С. Вибрані твори / Микола Вінграновський ; передм. Л. М. Талалая. — К. : Дніпро, 2004. — С. 819—822.

В статье рассматривается специфика авторского преодоления соцреалистического канона в повести Н.Винграновского "Сироманец". Произведение двумя тематическо-образными планами, параболічностью, наличием гротесковых и пародийных элементов входит в массив химерной прозы, существование которой было вызовом соцреалистическому канону, следствием постепенного лишения литературы социальной и политической заангажированности.

Ключевые слова: *соцреалистический канон, аллегорическо-притчевая структура, химерная проза, повесть, "зоопсихологический мифологизм".*

In the article the specific of the author's overcoming of Socrealistic canon in story by M. Vingranovskiy "Siromanec" is examined. Two thematically-vivid plans, parabolic, included the presence of grotesque and parody elements bring the work in khymeric prose, existence of which was a challenge for Socrealistic canon, corollary of gradual privation of literature of social and political orientation.

Keywords: *Socrealistic canon, allegorical and parabolical structure, khymeric prose, story, "zoopsychologic mythologism".*